

Eläinten mikrobilääkkeiden kulutus vähentynyt useassa maassa – erot edelleen suuria

Euroopan lääkevirasto EMA on kerännyt tietoja eläinten mikrobilääkkeiden käyttömääristä vuodesta 2010 lähtien. Viimeisimmässä, vuotta 2012 koskevassa raportissa on mukana tiedot 26 maasta eli se kattaa noin 95 % Euroopan tuotantoeläimistä.

Kuten kolmessa aikaisemmassa raportissa, tiedot perustuvat eläinlääkevalmisteiden pakkauskohtaiseen myyntiin, joka on suhteutettu tärkeimpien tuotantoeläinlajien määrään. Myyntitiedot on pääsääntöisesti saatu lääketukku- ja apteekkien tilastoista. Useilla lääkevalmisteilla kohde-eläinlajeja on useampia, joten tietoja ei saada eläinlajikohtaisesti vaan raportoidaan lääkeryhmittäin ja lääkemuodoittain.

Eläinten määrä huomioitu

Jotta mikrobilääkkeiden kulutusta eri vuosina voidaan vertailla, myynti on suhteutettu eläinten määrään. ESVAC-projektissa käytettävän populaatiokorjausyksikön (population correction unit, PCU) laskennassa on huomioitu tärkeimmät tuotantoeläinlajit sekä maiden välinen eläinkauppa. Yksi PCU vastaa noin 1 kg:aa, mutta on syytä muistaa, että se on puhtaasti tekninen yksikkö. Raportissa mikrobilääkkeiden myynti esitetään milligrammoina aktiivista ainetta populaatiokorjausyksikköä kohti (mg/PCU) sekä suhteellisina osuuksina kokonaiskulutuksesta. Yksityiskohtainen kuvaus populaatiokorjausyksiköstä on ensimmäisessä ESVAC-raportissa.

Tuloksia tarkastellessa on huomioitava, että tuotantoeläinlajien jakauma eri maissa vaihtelee huomattavasti. Kulutustrendejä tulisi siksi ennen kaikkea tarkastella maakohtaisesti, mutta maiden väliseltä vertailulta ei voi välttyä.

Kokonaismyynnissä suuri vaihtelu

Maakohtainen kokonaismyynti oli 3,8–396,5 mg/PCU eli ero ääripäiden välillä oli satakertainen.

Yhteistuloksissa ylivoimaisesti eniten käytettiin ryhmälääkintään soveltuvia lääkemuoja: esisekoitteita ja jauhetta lääkerehua tai -juomaa varten. Ryhmälääkkeiden osuus yhteiskulutuksesta oli 91 %, injektiovalmisteiden 8 % ja utareensisäisesti annettavien valmisteiden 1 %. Suomessa käytetyimpiä olivat injektiovalmisteet (58 %), ryhmälääkkeet (36 %) ja utareensisäiset valmisteet (2 %). Suomessa lääkittiin siis useimmiten eläinyksilöitä ja Euroopassa eläinryhmiä.

Lääkeryhmistä Euroopassa eniten myytyjä olivat tetrasykliinit (37 %), penisilliinit (22 %) ja sulfonamidit (10 %). Suomessa myydyimpiä olivat penisilliinit (53 %), sulfonamidit (21 %) ja tetrasykliinit (15 %).

Kriittisen tärkeät mikrobilääkkeet

Ihmisten lääkinnässä kriittisen tärkeiden mikrobilääkkeiden (critically important antimicrobials, CIA) eli 3. ja 4. polven kefalosporiinien, fluorokinolonien ja makrolidien myynti vaihteli maiden välillä suuresti (0–0,68 mg/PCU, 0,01–11 mg/PCU ja 0–31 mg/PCU). Suomessa niitä käytetään selvästi vähemmän kuin Euroopassa yleensä (0,02 mg/PCU, 0,2 mg/PCU ja 1,2 mg/PCU).

3. ja 4. polven kefalosporiineja on tuotantoeläimille Euroopassa vain injektiona tai utareen sisäisesti annettavina valmisteina. Fluorokinolonit annetaan useimmiten juomaveteen sekoitettuna (80 %), makrolidit yleensä rehun tai juomaveden mukana (92 %). Suomessa 3. polven kefalosporiineja ja fluorokinoloneja on tuotantoeläimille ainoastaan injektiovalmisteina. Sen sijaan makrolidit annetaan lähes poikkeuksetta ryhmälääkkeinä.

Kulutus vähentynyt useassa maassa

Myyntitiedot kerättiin nyt kolmatta kertaa yhtenäisellä menetelmällä, joten raporttiin on lisätty maakohtaiset kuvaajat kulutuksen muutoksista lääkeryhmittäin. Seurantaan vuodesta 2010 osallistuneesta 20 maasta mikrobilääkkeiden kulutus on vähentynyt 18:ssä.

Muutos on epäsuorasti myös yhtenäisen kulutusraportoinnin ansiota. Kun eläinten mikrobilääkkeiden eurooppalainen kulutusraportointi neljä vuotta sitten alkoi, tulokset saivat suurta huomiota ja useissa jäsenvaltioissa herättiin toimenpiteisiin kulutuksen hillitsemiseksi. Esimerkiksi Alankomaissa kokonaiskulutusta on muutamassa vuodessa pystytty vähentämään 49 %. Suomessa mikrobilääkkeiden käyttö on eurooppalaisittain maltillisella tasolla. Seurantajaksolla kulutus on pysynyt tasaisena.